

Innst. S. nr. 31

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument nr. 8:4 (2002-2003)

Innstilling fra finanskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Marit Arnstad og Morten Lund om at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Deler av vårt konkurranseutsatte næringsliv er inne i en vanskelig situasjon på grunn av den økonomiske utviklingen både nasjonalt og internasjonalt. Dagens situasjon med høy rente og en sterk krone er særlig problematisk for den eksportrettede industrien. Nesten daglig kommer det meldinger om nedleggelse og hel eller delvis utflugging av bedrifter. På sikt kan virkningene på norsk næringsliv bli svært alvorlig.

I forskriften til Norges Bank § 1, første ledd heter det at:

"Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen."

Når kronekursen har styrket seg så mye og eksporten gått så sterkt ned den siste tida, er det verken i samsvar med målet om å skape stabile forventninger til valutakursutviklingen eller å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting.

Begrunnelsen for den siste renteøkningen var som kjent at vi ellers ifølge Norges Bank ville få en prisstigning på 2,75 pst. om to år. Men i forskriften til Norges Bank, § 1, tredje ledd står det at:

"Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med første ledd rettes inn mot lav og stabil inflasjon. Det operative målet for pengepolitikken skal være en årsvékt i konsumprisene som over tid er nær 2,5 %"

Det er måten Norges Bank velger å forstå mandatet på, som trenger en presisering. I St.meld. nr. 29 (2000-2001) og i Innst. S. nr. 229 (2000-2001) står det presisert at "nær 2,5 %" skal forstås slik at konsumprisveksten som en hovedregel vil ligge innenfor et intervall på +/- 1 prosentpoeng rundt målet for prisstigningen.

På denne bakgrunn framsettes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihaugen og Hill-Marta Solberg, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Monsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til følgende utdrag fra svar i brev 21. oktober 2002 fra finansminister Per-Kristian Foss til komiteen:

"Stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Marit Arnstad og Morten Lund foreslår følgende i Dokument 8:4 (2002-2003):

"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting."

I St.meld. nr. 29 (2000-2001) ble det trukket opp nye retningslinjer for pengepolitikken. Stortinget sluttet seg til disse. Bakgrunnen for omleggingen var at Norge nå er i en periode hvor budsjettpolitikken skal tilpasses en gradvis og opprettholdbar økning i bruken av petroleumsinntektene i norsk økonomi, jf. omtalen i punkt 1 ovenfor. I denne situasjonen var det behov for en klar forankring av pengepolitikken rolle i å støtte opp om en stabil økonomisk utvikling. Nye retningslinjer for pengepolitikken ble fastsatt i forskrift ved kronprinsregentens resolusjon av 29. mars 2001.

I tråd med forskriften skal pengepolitikken sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2 ½ pst. Det forventes at konsumprisveksten som en hovedregel vil ligge innenfor et intervall på +/- 1 prosentpoeng rundt målet for prisstigningen.

I St.meld. nr. 29 (2000-2001) står det videre at Norges Banks rentesetting skal være framoverskuende og ta tilbørlig hensyn til usikkerheten knyttet til makroøkonomiske anslag og vurderinger. Den skal ta hensyn til at det kan ta tid før politikken får effekt, og den bør se bort fra forstyrrelser av midlertidig karakter som ikke vurderes å påvirke den underliggende pris- og kostnadsveksten. Avgjørende for den underliggende prisstigningen er utviklingen i bl.a. produksjonen og sysselsettingen.

Retningslinjene for pengepolitikken av 29. mars 2001 innebærer at pengepolitikken har fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen. Lav og stabil inflasjon er viktig for å sikre stabilitet i produksjon og sysselsetting og vil også bidra til stabilitet i valutakursen over tid.

Pengepolitikken skal ikke rettes inn mot å søke å stabilisere den til enhver tid løpende konsumprisutviklingen. Et slikt regime ville kunne innebære hyppigere renteendringer og en mer uforutsigbar pengepolitikk. For hyppige renteendringer vil kunne medføre en mer ujevn utvikling i produksjon og sysselsetting. Når pengepolitikken skal være framoverskuende, der en fokuserer på de underliggende økonomiske forholdene, søker en å unngå slike problemer. Samtidig vil pengepolitikken kunne reagere forholdsvis raskt på forhold som påvirker utsiktene for den underliggende inflasjonen.

I Norge har pengepolitikken tidligere vært rettet inn mot å holde en fast eller stabil valutakurs. Erfaringer har vist at det er vanskelig å finstyre valutakursen. I utøvelsen av pengepolitikken fokuserte Norges Bank på de grunnleggende forutsetningene for en stabil valutakurs, herunder inflasjonsutsiktene og konjunktursituasjonen. I St.meld. nr. 29 (2000-2001) står det at de nye retningslinjene i seg selv ikke bør innebære en vesentlig annerledes innretning av de pengepolitiske virkemidlene. De nye retningslinjene representerer således en klargjøring av pengepolitikken rolle. Norges Bank reduserte styringsrenten én gang i 2001, med 0,5 prosentpoeng den 12. desember, til 6,5 pst. Rentereduk-

sjonen fra desember 2001 ble reversert på hovedstyremøtet 3. juli i år.

Industriens effektive kronekurs (konkurrensekursindeksen) styrket seg med 4 pst. gjennom 2001, og så langt i år har kronekursen styrket seg effektivt med ytterligere rundt 9 ½ pst. Dette er forholdsvis store bevegelser sammenliknet med utviklingen gjennom store deler av 1990-tallet. Kronekursen var imidlertid da langt mer stabil enn valutakursen til andre små åpne økonomier. Svingningene en har sett den siste tiden skiller seg ikke ut i forhold til hva andre sammenlignbare økonomier har opplevd.

Styrkingen av kronekursen kan reflektere at norsk økonomi vurderes som sterk sammenliknet med situasjonen i andre land. Kapasitetsutnyttningen er høy, ledigheten lav og oljeinntektene gir store overskudd i utenriksøkonomien og på statsbudsjettet. Gjennom Petroleumsfondet blir en stor del av oljeinntektene plassert i utlandet. Dette er avgjørende for å hindre at svingninger i oljeinntektene slår direkte ut i kronekursen.

Budsjettpolitikken og pengepolitikken må virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i produksjon og etterspørsel. Gjennom handlingsregelen har budsjettpolitikken fått en mellomlangsiktig forankring. Handlingsregelen innebærer en forsiktig og gradvis innfasing av petroleumsinntektene, slik at nødvendige omstillinger kan skje gradvis over flere år. Inflasjonsmålet for pengepolitikken medfører at forventet, gjennomsnittlig prisstigning vil være noe høyere enn hos våre handelspartnere, noe som over tid bidrar til å dempe presset på kronekursen.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2003 følger handlingsregelen for budsjettpolitikken. Budsjettet er godt tilpasset situasjonen i økonomien. Et mer ekspansivt budsjett vil undergrave troverdigheten til budsjettpolitikken. En slik politikk vil legge et ekstra press på pengepolitikken, noe som kan bidra til høyere rente og en ytterligere styrking av kronekursen. Dette vil forverre arbeidsvilkårene for konkurranseutsatt næringsliv.

Retningslinjene for den økonomiske politikken er nylig vedtatt av Stortinget. Regjeringen ser ingen grunn til å foreslå endringer i mandatet for pengepolitikken. Den operative gjennomføringen av pengepolitikken er, innenfor retningslinjene, Norges Banks ansvar. I St.meld. nr. 29 (2000-2001) står det at "De nye retningslinjene for pengepolitikken medfører at Norges Bank skal utøve et saklig, avgrenset skjønn innenfor sitt mandat." Dette gjør Norges Bank i dag. Det er i dag stor grad av tillit til pengepolitikken i finansmarkedene. For å opprettholde denne tilliten, er det helt avgjørende at rollefordelingen mellom politikere og sentralbanken videreføres. Norges Bank er ansvarlig for utøvelsen av pengepolitikken, og det er uaktuelt for meg å gripe inn overfor denne."

Komiteen viser til at komiteen behandler pengepolitikken, under avsnitt 2.3.2 i Budsjett-innst. S. I (2002-2003), som er avgitt samtidig med denne innstilling.

Komiteen viser til de respektive fraksjoners merknader i nevnte innstilling og tilrår at dokumentet vedlegges protokollen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til Dokument nr. 8:4 (2002-2003) og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:4 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Marit Arnstad og Morten Lund om at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronkurs og hensynet til produksjon og sysselsetting - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 20. november 2002

Siv Jensen
leder

Torbjørn Hansen
ordfører

Ingebrigt S. Sørfonn
sekretær